

barnutbildning@monsteras.se

2024-01-22

annika.bertling@monsteras.se

1 (9)

Dnr SI 2022:6164

Uppföljningsbeslut

efter kvalitetsgranskning av grundskolors arbete
för en inkluderande utbildning vid Krungårdsskolan i
Mönsterås kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av grundskolors arbete för en inkluderande utbildning på ange vad vid Krungårdsskolan. Granskningen genomfördes under vårterminen år 2023.

Vid granskningen identifierade Skolinspektionen fyra utvecklingsområden som angetts i beslut den 8 juni 2023, dnr SI-2022:6164.

Skolinspektionen har begärt att huvudmannen för Krungårdsskolan senast den 8 december 2023 ska redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån identifierade utvecklingsområden. Mönsterås kommun har inkommit med en sådan redovisning den 11 december 2023.

Beslut efter uppföljning:

Skolinspektionen bedömer vidtagna åtgärder på följande sätt:

Rektor skapar förutsättningar för att hinder i lärmiljön som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter ska identifieras och undanröjas.

- Rektorn behöver förankra en tydlig målsättning om en tillgänglig utbildning och med den som utgångspunkt utveckla ett systematiskt arbete för att identifiera hinder i lärmiljön och genomföra nödvändiga förändringar som främjar en tillgänglig lärmiljö utifrån ett fokus på neuropsykiatriska svårigheter.

Huvudmannen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten.

- Rektorn behöver se till att all personal ges kunskap om neuropsykiatriska svårigheter och vilka pedagogiska konsekvenser dessa kan få i lärmiljön.

Huvudmannen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten.

Undervisningen präglas av tillgänglighet, så att de konsekvenser som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter motverkas.

- Lärare behöver, i samverkan med elevhälsan, utveckla undervisningen så att den i högre grad blir pedagogiskt tillgänglig för elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter.

Huvudmannen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten.

- Lärarna behöver, i samverkan med elevhälsan, stärka den sociala lärmiljön för elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter så att undervisningen främjar delaktighet och gemenskap

Huvudmannen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten.

Bakgrund

Rektor skapar förutsättningar för att hinder i lärmiljön som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter ska identifieras och undanröjas.

Bedömningen var att ett utvecklingsområde behövde inledas inom följande:

- Rektorn behöver förankra en tydlig målsättning om en tillgänglig utbildning och med den som utgångspunkt utveckla ett systematiskt arbete för att identifiera hinder i lärmiljön och genomföra nödvändiga förändringar som främjar en tillgänglig lärmiljö utifrån ett fokus på neuropsykiatriska svårigheter.

Av huvudmannens redovisning framgår att rektor som en del i arbetet med att förankra målsättningen om en tillgänglig utbildning har förstärkt elevhälsan med en samordnande specialpedagog för arbetet gentemot årskurserna 7-9. Specialpedagogen har uppdraget att på skolenheten samordna och handleda så att elevhälsan tillsammans med lärare identifierar de hinder som finns i lärmiljön. Utifrån identifierade hinder ska specialpedagogen tillsammans med personal förändra och främja utvecklingen så att en god, tillgänglig lärmiljö skapas och där ett fokusområde är elever med neuropsykiatriska svårigheter. Huvudmannen beskriver att kontinuerliga möten planeras under läsåret där elevhälsan och lärare tillsammans följer upp om de hinder som identifierats gällande tillgänglig lärmiljö har åtgärdats och fått önskad effekt. Vidare har schemalaggningen av elevernas lektioner fått en tydligare struktur och personalen har enats om ett upplägg av lektionspass så att elever med neuropsykiatriska svårigheter kan delta på lika villkor. Elevhälsoteamets möten leds vidare av rektor där elever med särskilda behov följs upp och därtill sker en uppföljning där specialpedagogen tillsammans med arbetslaget kontinuerligt följer upp lärmiljön.

Huvudmannen beskriver att det förtydligade samarbetet mellan elevhälsan och lärare har skapat en ökad tillgänglig lärmiljö och en djupare förståelse av neuropsykiatriska svårigheter kopplat till pedagogiska förutsättningar i undervisningen. Genom organiseringen av arbetet finns nu en tydligare struktur när det gäller arbetet med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram. Enligt huvudmannen har det resulterat i att fler elever med neuropsykiatriska svårigheter deltar i undervisning utifrån sina

behov. Huvudmannen beskriver att effekter som förväntas på längre sikt är en kollegialt utvecklad kunskap om en tillgänglig lärmiljö för att kunna möta alla elever på ett medvetet och kompetent sätt samt att kunna erbjuda en likvärdig utbildning för alla. En annan effekt som huvudmannen ser av vidtagna åtgärder är en högre måluppfyllelse samt närvaro för elever med neuropsykiatriska svårigheter.

- Rektorn behöver se till att all personal ges kunskap om neuropsykiatriska svårigheter och vilka pedagogiska konsekvenser dessa kan få i lärmiljön.

Av huvudmannens redovisning framgår att rektorn har tillsatt en utvecklingsgrupp bestående av förstelärare och arbetslagsledare och som ansvarar för att hålla i en kollegial utbildning med fokus på neuropsykiatriska svårigheter för samtlig personal på skolan. Utbildningen kommer att bestå av en genomgång av Specialpedagogiska skolmyndighetens (SPSM) studiepaket om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF). Träffarna kommer att innehålla fördjupande kollegiala dialoger för att ytterligare utveckla personalens kunskap om NPF. Huvudmannen beskriver också att personalen har läst boken *Elever med neuropsykiatriska svårigheter* och att de kommer att utforma undervisningen utifrån kunskaper de hämtat från läsning och diskussion av bokens innehåll. Huvudmannen beskriver vidare att rektorn kommer att delta i Skolverkets konferens *Organisera och utforma undervisning och lärmiljö med fokus på NPF* under höstterminen 2023.

Huvudmannen beskriver att den genomförd utbildning förväntas bidra till en ökad förståelse för hinder i lärmiljön och att detta skapar förutsättningar för att inkludera eleverna i undervisningen. Effekter som förväntas på längre sikt är enligt huvudmannens redovisning att lärarna efter genomförd utbildning förväntas ha testat undervisningsmodeller för att få verktyg att inkludera elever med neuropsykiatriska svårigheter i undervisningen utifrån elevernas behov.

Undervisningen präglas av tillgänglighet, så att de konsekvenser som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter motverkas.

Bedömningen var att ett utvecklingsområde behövde inledas inom följande:

- Lärare behöver, i samverkan med elevhälsan, utveckla undervisningen så att den i högre grad blir pedagogiskt tillgänglig för elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter.

Huvudmannens beskriver att elevhälsan deltar på ett regelbundet och systematiskt sätt i arbetslagsmöten där elevernas förutsättningar och undervisningen diskuteras. Genom den utbildning som lärarna ska delta i, och som beskrivs ovan, förväntas lärarna enligt huvudmannen få förutsättningar att i högre grad göra lärmiljön mer tillgänglig för elever med neuropsykiatriska svårigheter. Exempelvis har skolan skapat rutiner för hur lektioner ska genomföras med tydlig struktur kring start, genomförande och avslut av lektion. Vidare framgår att specialpedagog handleder lärare vid behov för att utveckla undervisningen så att alla elever kan delta utifrån sina behov. Huvudmannen beskriver att önskade effekter av genomförda åtgärder är att lärarna får en ökad kunskap om hur de kan lägga upp undervisningen så att alla elever kan delta.

- Lärarna behöver, i samverkan med elevhälsan, stärka den sociala lärmiljön för elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter så att undervisningen främjar delaktighet och gemenskap

Av huvudmannens redovisning framgår att skolan har skapat rutiner för hur lektioner ska genomföras som beskrivs ovan. I detta ingår också att lärare styr elevers placering i klassrummet, delar in elever i grupper etc. Vidare framgår att rektor har tydliggjort vikten av att hålla fast vid detta arbetssätt genom dialog med skolans personal. Elevhälsan och lärare samarbetar och planerar aktiviteter tillsammans för att alla elever ska kunna delta utifrån sina förutsättningar. Vid schemabrytande aktiviteter görs en noggrann planering av hur och på vilket sätt samtliga elever ska kunna delta.

Huvudmannen beskriver att verksamhetens kvalitet har utvecklats genom att elever som deltar i undervisning får stöd i den sociala kontexten. Eleverna får stöd i att arbeta tillsammans och att mötas över det som tidigare upplevts som gränser. Lärare delar bland annat in elever i grupper i samband med gruppövningar. I varje klassrum finns vidare en bestämd placering av eleverna så att det är tydligt var varje elev ska sitta. Effekter av vidtagna åtgärder som huvudmannen ser på sikt är att eleverna ska få en större förståelse för varandras olikheter samt en trygg miljö där de upplever att de kan delta. Åtgärder som planeras på sikt är att rektorn inför varje läsår avser att förtydliga målsättningen och se till att alla lärare har god kännedom om skolans arbetssätt att planera och genomföra en lärarstyrd undervisning.

På Skolinspektionens vägnar

X Lena Knutsson

Beslutsfattare

Signerat av: Lena Knutsson

X Katrin Söderlind

Föredragande

Signerat av: Katrin Söderlind

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: [Sko-
lors arbete för en inkluderande utbildning - fokus på tillgänglighet i lärmiljön kopplat
till neuropsykiatriska svårigheter \(skolinspektionen.se\)](https://www.skolinspektionen.se/arbete-för-en-inkluderande-utbildning-fokus-på-tillgänglighet-i-lärmiljön-kopplat-till-neuropsykiatriska-svårigheter)

Bilaga 2: Författningsstöd

Utbildningen inom skolväsendet syftar enligt **skollagen** (2010:800) till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen (1 kap. 4 § skollagen).

Enligt **förarbetena** bör Sveriges internationella förpliktelser när det gäller de mänskliga rättigheterna vara vägledande för och genomsyra hela skolväsendet (prop. 2009/10:165 s 221). Sådana förpliktelser finns bl.a. i **Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter** (barnkonventionen), som gjorts till svensk lag genom lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Enligt barnkonventionen har alla barn rätt till utbildning (artikel 28). Rättigheterna enligt barnkonventionen ska tillförsäkras varje barn, utan åtskillnad av något slag och oavsett exempelvis barnets kön eller funktionsnedsättning (artikel 2).

Sverige har även ratificerat **Förenta Nationernas konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning** (SÖ 2008:26). Enligt konventionen ska konventionsstaterna säkerställa bl.a. att personer med funktionsnedsättning, på lika villkor som andra, får tillgång till en inkluderande och kostnadsfri grundutbildning av kvalitet. Skälig anpassning ska erbjudas utifrån personliga behov och personer med funktionsnedsättning ska ges nödvändigt stöd inom det allmänna utbildningssystemet. Ändamålsenliga individanpassade stödåtgärder ska erbjudas i miljöer som erbjuder största möjliga kunskapsrelaterade och sociala utveckling som är förenlig med målet fullständig inkludering (artikel 24). I **den allmänna kommentaren** till artikel 24 anges bl.a. att inkluderande utbildning är en grundläggande mänsklig rättighet för alla elever. Inkluderande utbildning är resultatet av en pågående process där aktörerna åtagit sig att arbeta proaktivt med att undanröja hinder som motverkar rätten till utbildning. Inkluderande utbildning förutsätter vidare förändringar i kultur, politik och praktik som tillgodoser möjligheten för ordinarie skolor att på ett effektivt sätt inkludera alla studerande (Allmän kommentar nr 4 om rätten till inkluderande utbildning, punkt 10).

Bestämmelser som har till ändamål att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter inom utbildningsområdet oavsett bland annat funktionsnedsättning finns i **diskrimineringslagen** (1 kap. 8 § andra stycket skollagen). Med diskriminering enligt diskrimineringslagen (2008:567) avses, utöver bl.a. direkt och indirekt diskriminering, även bristande tillgänglighet – det vill säga att en person med en funktionsnedsättning missgynnas genom att skäliga åtgärder för tillgänglighet inte har vidtagits för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan funktionsnedsättning (1 kap. 4 § diskrimineringslagen). Den som

bedriver utbildning ska också bedriva ett förebyggande och främjande arbete och verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett exempelvis kön eller funktionsnedsättning (3 kap. 1-3 och 16-17 §§ diskrimineringslagen).

Tillgänglighet i lärmiljö och undervisning

Utbildningen i grundskolan syftar till att ge eleverna kunskaper och värden och utveckla elevernas förmåga att tillägna sig dessa. Utbildningen ska utformas så att den bidrar till personlig utveckling samt förbereder eleverna för aktiva livsval och ligger till grund för fortsatt utbildning. Utbildningen ska vidare främja allsidiga kontakter och social gemenskap och ge en god grund för ett aktivt deltagande i samhällslivet (10 kap. 2 § skollagen). I bestämmelsens **förfaranden** konstateras bl.a. att elever är olika och har olika behov men alla har rätt till en likvärdig grundskoleutbildning. Skolgången ska därför anpassas efter varje elevs förutsättningar och behov. Anpassningen får dock inte göras på ett sådant sätt att den kan leda till att elevernas möjligheter att knyta allsidiga kontakter inskränks. Inte heller får elevernas grundläggande rätt att tillhöra en fast grupp, en social gemenskap, inskränkas annat än om mycket starka skäl motiverar detta (prop. 2009/10:165 s 367).

Enligt **skollagen** ska rektorn leda och samordna det pedagogiska arbetet vid skolenheten, verka för att utbildningen utvecklas och ansvara för att fördela resurser efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov (2 kap. 9-10 §§ skollagen). Rektorn ansvarar också för att ett kvalitetsarbete bedrivs vid skolenheten samt att detta genomförs under medverkan av personal och elever (4 kap. 4 § skollagen). Enligt **läroplanen** har rektorn ett särskilt ansvar för att utbildningen och undervisningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv, att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen samt att skolpersonalen får kännedom om de internationella överenskommelser som Sverige har förbundit sig att beakta i utbildningen (Lgr 22 2.8 Rektors ansvar).

Av **skollagen** följer att de elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som gäller ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser (3 kap. 2 § skollagen). Med funktionsnedsättning avses, enligt **förfaranden**, inte bara fysiska funktionshinder som syn- och hörselnedsättningar, utan också exempelvis nedsättningar inom ramen för autismspektrat, ADHD och dyslexi. Den som har en funktionsnedsättning som medför svårigheter att nå kunskapskraven ska inte bara ges tillräckligt stöd för att nå den lägsta godtagbara kunskapsnivån (prop. 2013/14:148 s. 55).

En elev i grundskolan ska enligt **skollagen** ges extra anpassningar om det befaras att eleven inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Särskilt stöd i grundskolan ska ges elever på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås (3 kap. 5 och 7-10 §§ skollagen). Enligt **skolförordningen** ska eleverna genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper eller betygskriterier som minst ska uppfyllas och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen (5 kap. 2 § skolförordningen).

I **läroplanen** förtydligas att en likvärdig utbildning inte innebär att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov och skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla (Lgr 22, 1 En likvärdig utbildning). Alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd samt samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Läraren ska bl.a. ta hänsyn till varje enskild individs behov och förutsättningar samt handleda och ge extra anpassningar eller särskilt stöd till elever som har svårigheter.

Enligt **skollagen** ska det finnas elevhälsa, som omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser och som främst verkar förebyggande och hälsofrämjande samt stödjer elevernas utveckling mot utbildningens mål (2 kap. 25 § skollagen). Enligt **läroplanen** har rektorn ett särskilt ansvar bl.a. för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver (Lgr 22 2.8 Rektors ansvar).

Enligt **skollagen** ska det för utbildningen finnas de lokaler och den utrustning som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas (2 kap. 35 § skollagen). Alla elever ska vidare tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero (5 kap. 3 § skollagen).